

« zurück blättern vor »

TUTKA subst. f., ab 1791; auch *dudka*, *dutka*, *tytka*. **1)** ‘kegelförmige Tüte aus zusammengeroltem Papier o.ä.; auch übertr.’ – ‘walec, stożek utworzony ze zwiniętego papieru itp.; też przen.’: 1775–1806 Teat. 24 622, L *Oddam ie wet za wet dobrodziejcyce, Zawyie i ona w dutki tak, iak iey dokuczę*. ◦ (1835) 1949 Słow.Horszt. 285, DOR *Papa nasz nalał wielką dudkę szklaną – i zawołał: Zdrowie naszej Kasi!* ◦ 1889 Tyg.Illustr. 27, DOR *Matka jego, już niemłoda, żółta, chuda kobiecina, zajmowała się wyrabianiem tutek papierowych do proszków dla aptekarzy*. ◦ (1890) 1948–1952 Prus Lalka I 32, DOR *Obwijał towar w tutki z szarej bibuły*. ◦ (1895) 1949 Żer.Opow. II 151, DOR *Po niwkach żyta rozległa się nieustannie szeroka a głucha melodia uderzeń małych kropel [deszczu] o puste dudki zbożowe, przypominając dźwięk struny skrzypiec*. ◦ (1898) 1950 Dyak.Las 124, DOR [*Zwijacz*] *skreca bardzo zgrabnie cały liść w tutkę i w niej umieszcza jajka*. ◦ 1951 Kryń.J.Towarozn. II 62, DOR *Przędzę nawija się na tekturowe tutki lub drewniane cewki*. – L (fig.), SWIL, SW, DOR. **2)** ‘wahrscheinlich eine Art Weichtier aus dem Eozän’ – ‘prawdop. jakiś mięczak żyjący w eocenie’: [hapax] 1841 Łab., SW – SWIL (zool. geol.), SW (geol.). **3)** ‘hauchdünn ausgerollte Mandelmasse, die mit einem Nudelholz zur Rolle geformt, in Schokolade getaucht und mit einer Creme gefüllt wird’ – ‘rzadka masa migdałowa nawijana na wałek, maczana w czekoladzie i napełniana kremem’: SW (cukier.). **4)** ‘Papierröhrchen für Zigaretten mit oder ohne Mundstück’ – ‘rurka z bibułki do papierosów z ustnikiem lub bez’: [hapax] (1919) 1948 Żer.Char. 187, DOR *Postawiła na stole ogromne pudło papierosów (...) Podsunęła to pudełko swemu gościowi, mówiąc, iż wyrobiła tyle tutek dla męża i czeka na okazję, żeby mu przestać podarunek*. – SW, DOR. ◦ **Var:** *dudka* subst. f., (†1849) 1949 Słow.Horszt. 285, DOR ◦ [LBel.] (1895) 1949 Żer.Opow. II 151, DOR – SW, DOR; *dutka* subst. f., 1775–1806 Teat. 24 b22, L – L (fig.), SWIL, SW; *tutka* subst. f., 1841 Łab., SW – SWIL, SW, DOR; *tytka* subst. f. – SW (gw.), DOR (reg.). ◦ **Etym:** **1)** nhd. *Dutte* subst. f., ‘Papierstück, ein Trichter oder keilförmig gedrehtes Papier, um (trockene) Sachen hineinzutun; Röhre’, GRI, nur für Inh. 1. **2)** nhd. *Tüte*, *Tute* subst. f., ‘spitz gedrehter oder geklebter Papierbeutel’, GRI, nur für Inh. 1. ◦ **Der:** *tutkowaty* adj., [hapax] vor 1919 Weys., SW, zuerst geb. SW, nur für Inh. 1. ❖ Inhalt 3 und 4 sind wohl Übertragungen von Inhalt 1 aufgrund der Ähnlichkeit mit einer gefüllten Tüte. Mpoln. *tutka* (PUZYNINA) gehört nicht hierher; die Bedeutung des Wortes ist unsicher.